

MARCIN JAGODZIŃSKI

Uniwersytet Wrocławski

AGNIESZKA GUZEWICZ

Uniwersytet Wrocławski

WYPOWIEDZENIE UMOWY SPÓŁKI JAWNEJ PRZEZ JEDNEGO Z DWÓCH WSPÓLNIKÓW W KONTEKŚCIE PROBLEMATYKI PRZEJĘCIA MAJĄTKU NA PODSTAWIE ART. 66 K.S.H.

Abstrakt: Instytucja wypowiedzenia umowy spółki jawnej przez jednego z dwóch wspólników w kontekście przejścia majątku na podstawie art. 66 Kodeksu spółek handlowych dotyczy problematyki spółek osobowych. Analiza szczególnego rodzaju powództwa, zmierzającego do przejścia majątku spółki przez jednego ze wspólników z obowiązkiem rozliczenia się z występującym wspólnikiem, nie pozostawia wątpliwości, że wiele istotnych aspektów nie zostało rozstrzygniętych na płaszczyźnie *de lege lata*. Praktyka obrotu gospodarczego pokazuje, że konieczne staje się przedstawienie postulatów *de lege ferenda*.

Słowa kluczowe: wspólnik, spółka jawna, wypowiedzenie umowy spółki, przejście majątku, sukcesja

1. WPROWADZENIE

W ostatnich latach można dostrzec tendencję polegającą na tym, że doktryna polskiego prawa handlowego koncentruje swoje zainteresowanie głównie na zagadnieniach z zakresu spółek kapitałowych, mniej uwagi poświęca natomiast kwestiom dotyczącym spółek osobowych. Problematyka spółek osobowych zasługuje na zdecydowanie większe zainteresowanie ze strony przedstawicieli jurysprudencji. Należy zauważyć, że wiele bardzo istotnych zagadnień z tego zakresu nie zostało rozstrzygniętych w piśmiennictwie *de lege lata*. Również *de lege ferenda* wiele kwestii wymaga dyskusji w gronie reprezentantów nauki prawa handlowego¹.

¹ W tym kontekście należy z uznaniem podkreślić, że Organizatorzy XI Zjazdu Katedr Prawa Handlowego (zorganizowanego w dniach 21–22 września 2017 r. przez Katedrę Prawa Handlowego

Podjęta w niniejszym opracowaniu problematyka stanowi głos w dyskusji nad potrzebą reformy spółek osobowych. Koncentruje się wokół przyczyn rozwiązania spółki jawnej, które wywołują wiele wątpliwości natury praktycznej, zwłaszcza w tych sytuacjach, gdy spółka działa w składzie dwuosobowym. Celem niniejszego artykułu jest analiza skutków prawnych wytoczenia przez jednego ze współników powództwa na podstawie art. 66 Kodeksu spółek handlowych² w konsekwencji wcześniejszego wypowiedzenia umowy spółki przez drugiego ze współników. Analiza reguł wynikających z Kodeksu spółek handlowych skłania do postawienia pytania o wzajemny stosunek przepisów dotyczących rozwiązania oraz likwidacji spółki jawnej (art. 58 i n. k.s.h.) do szczególnego rodzaju powództwa uregulowanego w art. 66 k.s.h. i zmierzającego do przejścia majątku spółki przez jednego ze współników z obowiązkiem rozliczenia się z występującym współnikiem. Warto podkreślić, że prowadzone rozważania odnoszą się do sytuacji spółek dwuosobowych, które mają taki status w momencie zaistnienia powodu rozwiązania spółki jawnej po stronie jednego ze współników.

2. WYPOWIEDZENIE UMOWY PRZEZ WSPÓLNIKA JAKO PRZYCZYNA ROZWIĄZANIA SPÓŁKI JAWNEJ

Wśród przyczyn rozwiązania spółki jawnej art. 58 k.s.h. przewiduje wypowiedzenie umowy spółki przez współnika. Kodeks spółek handlowych stanowi, że każdy współnik może wypowiedzieć umowę spółki jawnej zawartą na czas nieoznaczony oraz że powinno to nastąpić na sześć miesięcy przed końcem roku obrotowego³. W spółce jawnej dwuosobowej wypowiedzenie umowy odnosi sku-

Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego) „W poszukiwaniu optymalnego modelu ustroju spółki handlowej — efektywność zarządzania i nadzoru” zdecydowali się na wyodrębnienie w ramach obrad panelu poświęconego problematyce zarządzania spółkami osobowymi. Zarówno wygłoszone w ramach owego panelu referaty, jak i burzliwa, aczkolwiek merytoryczna, polemika, która miała miejsce w trakcie dyskusji, „jak w soczewce” skupiły istnienie licznych, niezmiernie ważnych, a jednocześnie kontrowersyjnych zagadnień dotyczących spółek osobowych — wymagających rozstrzygnięcia *de lege lata* lub takich, które wymagają podjęcia dyskusji *de lege ferenda*. Z perspektywy możliwych zmian przepisów o spółkach osobowych na szczególną uwagę zasługuje referat dr. Wiktora Matysiaka z Uniwersytetu Łódzkiego, którego tytuł brzmiał: „Czy i w jakim zakresie potrzebna jest reforma przepisów o spółkach osobowych?”. Wystąpienie dr. Matysiaka nie tylko skłoniło jednego ze współautorów niniejszej publikacji — dr. Marcina Jagodzińskiego — do zadania w ramach dyskusji plenarnej pytań i podjęcia polemiki z referentem, ale jednocześnie utwierdziło autorów opracowania w przekonaniu, że wybrany temat publikacji jest aktualny oraz bardzo ważny, zarówno z perspektywy nauki prawa handlowego, jak i z punktu widzenia praktyki prawniczej (*de lege lata* i *de lege ferenda*).

² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. — Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037), dalej jako k.s.h.

³ Por. art. 61 par. 1 k.s.h.

tek prawny wówczas, gdy zostanie złożone w formie pisemnej drugiemu wspólnikowi⁴. Warto przy tym zauważyć, że jest to skutek o charakterze *ex nunc*⁵.

Ponadto wypowiedzenie umowy spółki przez jednego ze wspólników przyjmuje postać jednostronnego oświadczenia woli, a zatem stanowi jednostronną czynność prawną⁶. Innymi słowy, jest to uprawnienie o charakterze prawnokształtującym, umożliwiające ingerencję w sytuację prawną drugiego podmiotu⁷.

Skuteczne wypowiedzenie umowy spółki jawnej przez wspólnika rozpoczyna proces zmierzający do zakończenia jej bytu prawnego. W modelowym ujęciu, zgodnie z art. 67 k.s.h., w przypadku wypowiedzenia umowy spółki powinna zostać przeprowadzona jej likwidacja, chyba że wspólnicy uzgodnią inny sposób zakończenia działalności spółki. Ustanie podmiotowości prawnej natomiast należy łączyć z wykreśleniem spółki jawnej z rejestru przedsiębiorców⁸.

Przedmiotem dalszych rozważań jest sytuacja, w której w spółce jawnej dwuosobowej jeden ze wspólników dokonuje skutecznego wypowiedzenia umowy spółki, w następstwie czego drugi wspólnik występuje do sądu z powództwem na podstawie art. 66 k.s.h. Wskazana kolejność zdarzeń pociąga za sobą istotne konsekwencje praktyczne oraz pytania, na które obowiązujące przepisy nie przynoszą jednoznacznych odpowiedzi.

Poza przedstawieniem aktualnego stanu prawnego zasadne jest sformułowanie wniosków *de lege ferenda*, co nastąpi w dalszej części publikacji.

3. SZCZEGÓLNY CHARAKTER INSTYTUCJI PRZEJĘCIA MAJĄTKU SPÓŁKI JAWNEJ PRZEZ JEDNEGO ZE WSPÓLNIKÓW

Instytucja przejęcia majątku spółki przez jednego ze wspólników dwuosobowej spółki jawnej została uregulowana w art. 66 k.s.h. Na podstawie przywołanego przepisu, jeżeli po stronie jednego ze wspólników zaistnieje powód rozwiązania spółki, drugi wspólnik jest uprawniony do dochodzenia na drodze sądowej prawa do przejęcia majątku spółki z obowiązkiem rozliczenia się z występującym wspólnikiem. Sformułowanie żądania przez wspólnika jest konieczne, sąd bowiem nie może rozstrzygnąć z urzędu o przejęciu majątku w trybie art. 66 k.s.h.⁹

⁴ Do takiego wniosku prowadzi brzmienie art. 61 par. 3 k.s.h. Zdaniem G. Gorczyńskiego adresatem oświadczenia powinna być spółka jawna (zob. G. Gorczyński, *Spółka jawna jako podmiot prawa*, Warszawa 2009, s. 148).

⁵ J.A. Strzępka, E. Zielińska, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. J. Strzępka, Warszawa 2015, s. 148.

⁶ Zob. J. Szwaja, [w:] S. Sołtysiński *et al.*, *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do art. 1–150*, Warszawa 2012, s. 555.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Zob. B. Borowy, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017, Legalis, komentarz do art. 58.

⁹ Tak J. Szwaja, *op. cit.*, s. 605.

Ukształtowana przez ustawodawcę instytucja przejęcia majątku spółki jawnej przez jednego z dwóch wspólników ma mocne uzasadnienie gospodarcze¹⁰. Przejęcie majątku spółki na podstawie wyroku sądu¹¹ pozwala bowiem na kontynuowanie działalności przedsiębiorstwa przez dotychczasowego wspólnika, co znosi obowiązek przeprowadzenia likwidacji spółki¹².

Po dokonaniu z występującym wspólnikiem stosownych rozliczeń, o których stanowi art. 65 k.s.h., spółkę jawną należy wykreślić z rejestru przedsiębiorców. Z momentem wykreślenia ustaje podmiotowość prawna spółki, a dotychczasowy wspólnik kontynuuje działalność jako przedsiębiorca indywidualny. W świetle omawianej regulacji Sąd Najwyższy stwierdził, że dwuosobowa spółka ulega przekształceniu w przedsiębiorcę jednoosobowego¹³. Na mocy orzeczenia sądu majątek spółki staje się własnością wspólnika, który przejmuje przedsiębiorstwo na zasadach sukcesji uniwersalnej¹⁴. Przejęcie majątku przez wspólnika — osobę fizyczną implikuje konieczność założenia (prowadzenia) działalności gospodarczej zarejestrowanej w CEIDG.

W obecnym brzmieniu art. 66 k.s.h. zawarty jest zwrot „powód rozwiązania spółki”, podczas gdy odpowiadający mu dawny art. 121 Kodeksu handlowego stanowił o „przyczynie rozwiązania spółki”¹⁵. Niezależnie natomiast od kodeksowej nomenklatury wypowiedzenie umowy spółki przez wspólnika jest trafnie w doktrynie kwalifikowane jako jeden z „powodów rozwiązania spółki”, choć nie ma w tym przypadku jednomyślności¹⁶. W wąskim ujęciu przez „powód rozwiązania spółki” rozumie się ściśle „ważny powód”, o którym mowa w art. 63 k.s.h.¹⁷

¹⁰ Zob. J. Szwaja, *op. cit.*, s. 602; G. Nita-Jagielski, [w:] J. Bieniak, *et al.*, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 224.

¹¹ Sprawy o przyznanie prawa do przejęcia majątku spółki na podstawie art. 66 k.s.h. należy zaliczyć do spraw ze stosunku spółki. Wyrok sądu ma charakter konstytutywny.

¹² Zob. G. Nita-Jagielski, *op. cit.*, s. 225.

¹³ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2007 r., V CSK 343/07, OSNC 2009, nr 2, poz. 34. Wskazane postanowienie dotyczy sytuacji spółki komandytowej. Na podstawie odesłania w sprawach nieuregulowanych do przepisów o spółce jawnej, o którym mowa w art. 103 k.s.h., do spółki komandytowej znajduje zastosowanie art. 66 k.s.h.

¹⁴ Przejęcie przedsiębiorstwa polega na przejęciu zarówno aktywów, jak i zobowiązań związanych z jego prowadzeniem, za które wspólnik przejmujący majątek będzie ponosił osobistą odpowiedzialność (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 marca 2015 r., I ACa 1367/14, Legalis).

¹⁵ Por. J. Szwaja, *op. cit.*, s. 601–602. Dokonana zmiana nie została uznana za trafną z uwagi na pozostawienie w art. 58 pkt 1 k.s.h. słowa „przyczyna”. Należy się przychylić do krytycznej oceny dokonanej zmiany.

¹⁶ Por. J. Szwaja, *op. cit.*, s. 603; J.A. Strzępka, E. Zielińska, *op. cit.*, s. 153; A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do art. 1–300 k.s.h.*, Warszawa 2015, s. 327–328; M. Rodzynkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 127.

¹⁷ Brzmienie art. 63 § 1 k.s.h. jest następujące: „Każdy wspólnik może z ważnych powodów żądać rozwiązania spółki przez sąd”.

Umożliwienie kontynuacji funkcjonowania przedsiębiorstwa przemawia jednak za szerszą interpretacją pojęcia „powód rozwiązania spółki”. Szersze spojrzenie pozwala na objęcie jego zakresem także powodów wymienionych w art. 58 § 1 pkt 4 i 5 k.s.h., tożsamy z przyczynami określonymi w art. 64 k.s.h.¹⁸ Wśród nich znajduje się wypowiedzenie umowy spółki przez wspólnika¹⁹.

Sąd Najwyższy potwierdził natomiast, że prawo do przejęcia majątku dwuosobowej spółki jawnej przysługuje temu wspólnikowi, po stronie którego nie wystąpił powód rozwiązania spółki²⁰.

Warto zauważyć, że z systemowego punktu widzenia art. 66 k.s.h. nie stanowi samodzielnej, lecz uzupełniającej podstawę prawną postępowania w sprawie o rozwiązanie spółki jawnej²¹. Żądanie rozwiązania spółki jawnej przez sąd, przysługujące każdemu wspólnikowi z ważnych powodów, jest uregulowane w art. 63 k.s.h.²² Uzupełniający charakter art. 66 k.s.h. polega na tym, że obejmuje on swoim zakresem wyłącznie przypadek rozwiązania spółek dwuosobowych. Nawiązując do przyczyn wypowiedzenia umowy spółki, należy zauważyć, że w przypadku spełnienia warunków ustawowych lub umownych motywy leżące u podstaw decyzji wspólnika nie podlegają badaniu przez sąd²³.

Słowem podsumowania wypada podkreślić, że instytucja przejęcia majątku spółki dwuosobowej ma charakter szczególny, wprowadza bowiem odmienne reguły ustania podmiotowości prawnej od ogólnych zasad ustanowionych w k.s.h. Z praktycznego punktu widzenia powstają ważne pytania o relacje postępowania z art. 66 k.s.h. do procedury likwidacji, obowiązki informacyjne względem Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposób faktycznego prowadzenia dalszej działalności gospodarczej przez spółkę do momentu uzyskania prawomocnego orzeczenia sądu.

¹⁸ Por. zwłaszcza J. Szwaja, *op. cit.*, s. 603; Por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 stycznia 2013 r., V ACa 730/12, *Legalis*. Art. 64 k.s.h. stanowi o możliwości kontynuowania spółki pomimo wystąpienia następujących przyczyn jej rozwiązania: śmierci wspólnika, ogłoszenia upadłości wspólnika oraz wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika lub jego wierzyciela.

¹⁹ Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, który stanął na stanowisku, że w przypadku wypowiedzenia umowy dwuosobowej spółki jawnej przez jednego ze wspólników sąd może przyznać drugiemu prawo do przejęcia majątku w trybie art. 66 k.s.h. (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 16 października 2014 r., I ACa 367/14, OSAB 2014, Nr 4, s. 10).

²⁰ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 września 2007 r., IV CSK 165/07, MoP 2007, Nr 20, s. 1114.

²¹ Zob. B. Borowy, *op. cit.*, komentarz do art. 66.

²² Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że w trybie art. 63 k.s.h. wspólnik może żądać przejęcia majątku spółki w drodze powództwa wzajemnego w procesie o rozwiązanie spółki (zob. W. Pyziół, [w:] J. Frąckowiak, A. Kidyba, W. Popiołek, W. Pyziół, A. Witosz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 142).

²³ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 stycznia 2013 r., V ACa 730/12, *Legalis*.

4. POSTĘPOWANIE Z ART. 66 K.S.H. A MOŻLIWOŚĆ WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA LIKWIDACYJNEGO

Warto w pierwszej kolejności przypomnieć podstawową zasadę wynikającą z Kodeksu spółek handlowych, zgodnie z którą zaistnienie przyczyn rozwiązania spółki jawnej (do których zaliczymy przypadek wypowiedzenia umowy przez wspólnika) pociąga za sobą konieczność przeprowadzenia likwidacji²⁴. Od tej zasady występują dwa wyjątki. Pierwszym z nich jest możliwość uzgodnienia między wspólnikami innego sposobu zakończenia działalności spółki, o czym stanowi art. 67 § 1 k.s.h. Konstrukcja tego przypadku opiera się zatem na uzyskaniu wspólnego porozumienia (konsensusu). Drugi wyjątek wynika wprost z przepisu ustawowego, tj. omawianego art. 66 k.s.h., który upoważnia sąd do wydania rozstrzygnięcia w sprawie przejęcia majątku spółki dwuosobowej przez jednego ze wspólników²⁵.

Jak zostało już stwierdzone, postępowanie przewidziane w art. 66 k.s.h. ma na celu zachowanie przedsiębiorstwa, a tym samym kontynuację działalności gospodarczej, chociaż już w nowej formie organizacyjnej. Mając to na względzie, należy uznać, że stanowi ono swego rodzaju alternatywę dla procedury likwidacji spółki osobowej²⁶.

Należy zatem podkreślić, że spółka jawna dwuosobowa trwa nadal i nie ulega rozwiązaniu w sytuacji złożenia przez jednego ze wspólników powództwa o przyznanie prawa do przejęcia majątku spółki z uwagi na wcześniejsze wypowiedzenie umowy przez drugiego ze wspólników. Innymi słowy, spółka nie przechodzi w stan likwidacji.

W trakcie toczącego się postępowania w trybie art. 66 k.s.h. nie ma ani potrzeby, ani nawet podstawy prawnej do złożenia przez jednego ze wspólników wniosku o likwidację spółki do Krajowego Rejestru Sądowego. Taki wniosek, w razie jego złożenia, powinien zostać oddalony. Kluczowe jest bowiem orzeczenie sądu procesowego zapadłe na kanwie art. 66 k.s.h. Jednocześnie, dokonując oceny w przedmiocie prawa do przejęcia majątku, sąd powinien mieć na uwadze, że regułą w spółkach osobowych jest proces likwidacji, natomiast art. 66 k.s.h. powinien być rozpatrywany przez pryzmat wyjątku.

Jeżeli natomiast powództwo zostanie cofnięte, wówczas trzeba zastosować klasyczne kodeksowe rozwiązania. Spółka powinna zostać postawiona w stan likwidacji, chyba że wspólnicy uzgodnią inny sposób zakończenia działalności. W drugim przypadku możliwe pozostaje porozumienie co do przejęcia majątku spółki przez jednego ze wspólników z obowiązkiem rozliczenia się z drugim

²⁴ Por. art. 67 § 1 k.s.h.

²⁵ Zob. A. Kidyba, *op. cit.*, s. 328.

²⁶ Por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 kwietnia 2014 r., I ACa 1602/13, Legalis.

wspólnikiem. Konsensus wypracowany pomiędzy wspólnikami pozwala na uniknięcie procesu sądowego²⁷.

Wyrok sądu o rozwiązaniu spółki skutkuje przejściem majątku na jednego ze wspólników oraz kreuje po jego stronie obowiązek rozliczenia się z występującym wspólnikiem²⁸. Zapadły wyrok nie jest natomiast równoznaczny z zakończeniem bytu prawnego spółki. Po uprawomocnieniu wyroku wspólnicy powinni złożyć wniosek o wykreślenie spółki z Krajowego Rejestru Sądowego. Ów obowiązek ciąży na wspólnikach na mocy art. 84 § 1 k.s.h. Należy przychylić się do stanowiska, zgodnie z którym wniosek może zostać podpisany przez jednego z dwóch wspólników²⁹. Z momentem wykreślenia z rejestru ustaje podmiotowość prawna spółki jawnej.

Z praktycznego punktu widzenia warto dodać, że o ile nie ma obowiązku informowania Krajowego Rejestru Sądowego o toczącym się postępowaniu na gruncie art. 66 k.s.h., o tyle niezmiernie istotne jest zgłoszenie zdarzeń uzasadniających wykreślenie spółki jawnej z rejestru.

5. POSTĘPOWANIE Z ART. 66 K.S.H. A FAKTYCZNE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ SPÓŁKĘ

Po rozstrzygnięciu kwestii związanej z brakiem możliwości przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego pozostaje do uporządkowania sprawa faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej przez spółkę. W następstwie wypowiedzenia umowy spółki jawnej przez jednego wspólnika oraz złożenia pozwu w trybie art. 66 k.s.h. o przyznanie prawa do przejęcia majątku spółki przez drugiego wspólnika powstaje pytanie, w jaki sposób spółka ma dalej prawidłowo funkcjonować. Po pierwsze, w tym kontekście należy zauważyć, że spółka jawna może i powinna prowadzić działalność gospodarczą. Wszelkiego rodzaju „przestoje” stoją w sprzeczności z *ratio legis* art. 66 k.s.h., jeśli wziąć pod uwagę, że jego celem jest zachowanie przedsiębiorstwa i kontynuacja prowadzonej działalności. Po drugie, należy rozważyć, czy w trakcie toczącego się postępowania z art. 66 k.s.h. działalność spółki nie powinna zostać ograniczona do czynności likwidacyjnych określonych w art. 77 k.s.h., tj. zakończenia bieżących interesów spółki, ściągnięcia wierzytelności, wypełnienia zobowiązań i upłynnienia majątku spółki, z jednoczesnym ograniczeniem w podejmowaniu nowych interesów. Przedstawiciele doktryny nie prowadzą pogłębionych rozważań w tym przedmiocie³⁰.

²⁷ Por. też B. Borowy, *op. cit.*, komentarz do art. 66.

²⁸ Por. A. Kidyba, *op. cit.*, s. 331.

²⁹ Tak *ibidem*.

³⁰ S. Sołtysiński i R. Gawalkiewicz opowiadają się za możliwością stosowania przepisów o likwidacji w sytuacji „zwijania” działalności spółki w inny sposób niż na drodze postępowania likwidacyjnego (zob. S. Sołtysiński, R. Gawalkiewicz, [w:] S. Sołtysiński *et al.*, *op. cit.*, s. 667).

Zdaniem autorów niniejszego opracowania specyfika instytucji uregulowanej w art. 66 k.s.h. przemawia za tym, aby w okresie po wytoczeniu powództwa z art. 66 k.s.h. do czasu wydania wyroku spółka mogła prowadzić działalność gospodarczą w normalnym trybie, bez żadnych ograniczeń. Nie jest również trafne popieranie stanu zawieszenia w postaci swoistego „oczekiwania na wyrok” przez współników. Kontrargument o występowaniu obszaru ryzyka po stronie współnika, który wypowiedział umowę spółki, nie wydaje się przekonujący.

Należy zauważyć, że w opisywanej sytuacji żaden przepis Kodeksu spółek handlowych nie ogranicza możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez spółkę. Przywołany art. 77 k.s.h. umiejscowiony jest wśród przepisów o likwidacji spółki, a zatem jego zastosowanie nie jest właściwe. Jak zostało bowiem stwierdzone, złożenie pozwu w trybie art. 66 k.s.h. uniemożliwia przeprowadzenie likwidacji spółki, chyba że powództwo zostanie cofnięte. W ocenie autorów do czasu rozstrzygnięcia sądowego spółka powinna dalej prowadzić działalność gospodarczą.

Idąc dalej, trzeba stwierdzić, że jeżeli nie jest przeprowadzona likwidacja spółki i nie stosuje się przepisów o likwidacji, a także w braku przepisu szczególnego, który dotyczyłby omawianego przypadku, zastosowanie znajdują dotychczasowe zasady reprezentacji oraz prowadzenia spraw spółki jawnej. Mogą natomiast pojawić się pewne modyfikacje. Otóż współnik, który wytoczył powództwo z art. 66 k.s.h., powinien jednocześnie (w sytuacji braku porozumienia z drugim współnikiem co do prowadzenia spraw i reprezentacji) wystąpić o udzielenie zabezpieczenia przez sąd procesowy poprzez przyznanie mu prawa do samodzielnego prowadzenia spraw i reprezentacji spółki. Pozwoli to najpełniej urzeczywistnić realizację dalszych interesów gospodarczych spółki.

6. POSTULATY *DE LEGE FERENDA*

Proponujemy następujące zmiany *de lege ferenda*:

Po pierwsze, opowiadamy się za przesądzeniem *expressis verbis*, że wówczas, gdy zostało wytoczone powództwo o przejęcie majątku spółki jawnej w trybie art. 66 k.s.h., nie należy przeprowadzać likwidacji spółki.

Po drugie, uważamy, że — co pozostaje w integralnym związku ze sformułowanym postulatem *de lege ferenda* — należy jednoznacznie przesądzić, iż w razie wytoczenia powództwa na podstawie art. 66 k.s.h., prowadzenie działalności gospodarczej nie powinno ograniczać się do „zwijania” interesów spółki (tzn. działalność spółki nie powinna zostać ograniczona do czynności likwidacyjnych określonych w art. 77 k.s.h., tj. zakończenia bieżących interesów spółki, ściągnięcia wierzytelności, wypełnienia zobowiązań i upłynnienia majątku spółki), lecz powinno polegać na rzeczywistym prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym

na podejmowaniu nowych interesów. Takie rozwiązanie wydaje się uzasadnione, skoro w przypadku wystąpienia z powództwem z art. 66 k.s.h. celem wspólnika jest nie tylko przejście majątku spółki, lecz także kontynuacja działalności gospodarczej — chociaż już w innej formie organizacyjnej.

Po trzecie, naszym zdaniem warto jednoznacznie przesądzić, że w wypadku przejścia majątku spółki w trybie określonym w art. 66 k.s.h. mamy do czynienia z sukcesją uniwersalną.

Rozważenia wymagają również dalsze zagadnienia. W odniesieniu do nich intencją autorów niniejszego opracowania nie jest wyrażenie kategoriicznych oraz ostatecznych sądów, lecz jedynie zainicjowanie dyskusji na ten temat wśród przedstawicieli jurysprudencki i praktyki prawniczej.

Wśród kwestii, które warto uczynić przedmiotem debaty prawniczej, należy wymienić następujące:

— czy *de lege ferenda* powinno zostać utrzymane obecne rozwiązanie legislacyjne, zgodnie z którym tylko jeden ze wspólników może przejąć majątek spółki (czyli wybór sądu ogranicza się *de lege lata* do przyznania majątku jednemu wspólnikowi w trybie art. 66 k.s.h. albo do oddalenia powództwa — nawet w sytuacji, gdyby drugi wspólnik chciał przejąć majątek spółki; z oczywistych względów autorzy nie mają na myśli takiego rozwiązania, zgodnie z którym jeden ze wspólników przejmuje część majątku, a drugi dalszą część majątku);

— czy *de lege ferenda* nie byłoby uzasadnione (niezależnie od obowiązków spoczywających na wspólnikach), aby sąd procesowy po prawomocności wyroku informował KRS o tym, że nastąpiło przejście majątku spółki w trybie art. 66 k.s.h.;

— czy właściwy jest obecny model, zgodnie z którym, co do zasady, reprezentacja i prowadzenie spraw spółki w trakcie postępowania o przejście majątku spółki w trybie art. 66 k.s.h. następują na dotychczasowych zasadach; inaczej — czy możliwość uzyskania zabezpieczenia powództwa poprzez przyznanie prawa reprezentacji oraz prowadzenia spraw spółki tylko jednemu wspólnikowi (powodowi w sprawie o przejście majątku spółki) jest wystarczająco skutecznym rozwiązaniem (naszym zdaniem tak), czy też należałoby się raczej opowiedzieć za „automatycznym” (następującym *ipso iure*) pozbawieniem wspólnika (pозwanego w trybie art. 66 k.s.h.) prawa reprezentacji oraz prowadzenia spraw spółki, przy jednoczesnym przyznaniu wspólnikowi, który wytoczył niniejsze powództwo, samodzielnej prawa do reprezentacji oraz prowadzenia spraw spółki;

— czy *de lege ferenda* uzasadnione byłoby wprowadzenie przepisu o charakterze *lex specialis* dotyczącego odpowiedzialności wspólnika, który wytoczył powództwo z art. 66 k.s.h., z tego względu, że czynności podejmowane w okresie po wytoczeniu powództwa nie mają charakteru czynności likwidacyjnych, lecz polegają na rzeczywistym prowadzeniu działalności gospodarczej, w tym podejmowaniu nowych interesów; po innym ujęciu omawianego zagadnienia pojawia się pytanie, w jakim stopniu ryzyko niepowodzenia działalności gospodarczej prowadzonej po wytoczeniu powództwa z art. 66 k.s.h. powinno się rozkładać

pomiędzy wspólnika dążącego do przejęcia majątku w trybie niniejszego przepisu oraz drugiego wspólnika;

— jaki model *de lege ferenda* należałoby przyjąć w sytuacji oddalenia powództwa z art. 66 k.s.h. — czy obaj wspólnicy, czy też tylko jeden powinien/ powinni ponosić konsekwencje decyzji biznesowych podejmowanych w trakcie postępowania o przejęcie majątku; czy w takiej sytuacji likwidacja powinna zostać przeprowadzona według reguł ogólnych, czy też zasługują one na modyfikację *de lege ferenda*.

7. PODSUMOWANIE

Konstrukcja handlowych spółek osobowych, w których występuje dwóch wspólników, budzi niejasności w kontekście procedury ich rozwiązania, czego przykładem jest problematyka przejęcia majątku spółki jawnej przez jednego z wspólników na drodze sądowej.

Szczególny tryb przewidziany w art. 66 k.s.h. pozwala na zakończenie działalności spółki jawnej z jednoczesną kontynuacją przedsiębiorstwa w nowej formie organizacyjnej. W trakcie toczącego się postępowania sądowego spółka zachowuje podmiotowość prawną i powinna prowadzić działalność gospodarczą na dotychczasowych zasadach. Nie jest zasadne ograniczanie zakresu spraw do zakończenia bieżących interesów, ponieważ w omawianej sytuacji nie znajdują zastosowania przepisy o likwidacji. Reprezentacja oraz prowadzenie spraw spółki nie ulegają zmianom w wyniku wniesienia powództwa mającego swoją podstawę w art. 66 k.s.h. Jednocześnie za wskazane należy uznać wystąpienie wspólnika o udzielenie zabezpieczenia przez sąd procesowy w postaci przyznania prawa do samodzielnej reprezentacji oraz samodzielnego prowadzenia spraw spółki. Przyznanie w wyroku sądowym prawa do przejęcia majątku spółki implikuje konieczność rozliczenia się z występującym wspólnikiem oraz złożenia wniosku o wykreślenie spółki jawnej z Krajowego Rejestru Sądowego.

Analiza aktualnego stanu prawnego skłoniła autorów do wysunięcia postulatów *de lege ferenda*, które zostały ujęte w oddzielnym punkcie niniejszego opracowania. Wnioski zawierają propozycje zmian oraz wskazują na problematyczne zagadnienia, które warto uczynić przedmiotem dyskusji wśród teoretyków oraz praktyków prawa.

TERMINATION OF THE ARTICLES OF REGISTERED PARTNERSHIP
BY ONE OF THE TWO PARTNERS IN CONTEXT OF THE ISSUE
OF OVERTAKING OF ASSETS ON THE BASIS OF ARTICLE 66
OF COMMERCIAL COMPANIES CODE

Summary

Institution of termination of the articles of registered partnership by one of two partners in context of overtaking of assets on the basis of Article 66 of Commercial Companies Code deals with issues of partnerships. The analysis of special kind of lawsuit, aiming at taking over the assets of the partnership by one of the partners with the obligation to settle with the withdrawing partner, leaves no doubt that many relevant aspects have not been decided de lege lata. Practice of business transactions shows that it is necessary to present de lege ferenda postulates.

Keywords: partner, registered partnership, termination of the articles of partnership, overtaking of assets, succession

BIBLIOGRAFIA

- Bieniak J., Bieniak M., Nita-Jagielski G., Oplustil K., Pabis R., Rachwał A., Spyra M., Suliński G., Tofel M., Zawłocki R., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Frąckowiak J., Kidyba A., Popiołek W., Pyziół W., Witosz A., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Gorczyński G., *Spółka jawna jako podmiot prawa*, Warszawa 2009.
- Kidyba A., *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do art. 1–300 k.s.h.*, Warszawa 2015.
- Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017, Legalis.
- Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. J. Strzępka, Warszawa 2015.
- Rodzinkiewicz M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., *Kodeks spółek handlowych*, t. I, *Komentarz do art. 1–150*, Warszawa 2012.